

Fakta om väder

Lärarmaterial

VAD HANDLAR BOKEN OM?

Ibland är det soligt ute, ibland blåser det eller regnar. På sommaren är det varmt och på vintern kallt. I den här boken kan du läsa om hur vädret fungerar och vad det finns för olika typer av väder.

LGR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att förstå och tolka ord, begrepp och texter från olika medier. (SV åk 4–6)
- Vanliga väderfenomen och deras orsaker, till exempel hur vindar och nederbörd uppstår. (NO åk 4–6)
- Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form. Att ge och ta emot respons på texter. (SV åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.
- Utveckla förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen.

LGSR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Gemensam och enskild läsning. Sambandet mellan ljud och bokstav. Strategier för att avkoda och förstå ord, begrepp och enkla texter. (SV åk 4–6)
- Språkliga strukturer och normer. Meningsbyggnad med gemener och versaler, skiljetecken och sambandsord. Ords böjningsformer. (SV åk 4–6)
- Grundläggande textbearbetning. (SV åk 4–6)
- Vanliga väderfenomen och hur de kan observeras och mätas. (NO åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation.
- Läs och reflektera över skönlitteratur och andra texter.

ARBETA MED BEGREPPEN

Begrepp från boken: väder, nederbörd, ekvatorn, vindar, temperatur, termometer, årstid, meteorolog, satellit, åska, kretslopp, nederbörd, monsun, jetströmmar, blåsa, värme

Här är förslag på olika sätt att arbeta med ovanstående begrepp.

Rallybana med begreppen

För att träna och förstå begreppen i boken kan du låta eleverna bygga en egen rallybana i klassrummet, korridoren eller på skolgården när de läst boken. Låt eleverna arbeta i par med att göra skyltar med begreppet på ena sidan och förklaringen på den andra. Placera skyltarna utefter rallybanan som stopp. Låt eleverna öva på begreppen genom att gå banan, stanna vid skyltarna och förklara begreppen.

Fråga, fråga, byt

Dela ut var sin lapp till eleverna. Låt dem mingla runt i klassrummet. När de träffar en kompis visar de sitt begrepp och låter kompiserna förklara det. Båda gör detta med sina begrepp innan de byter lappar med varandra och minglar vidare.

Med andra ord

Lägg lapparna upp och ner i en hög på bordet. En elev plockar upp en lapp och håller upp den i pannan. De andra eleverna ska sedan ge ledtrådar så att eleven som har lappen i pannan ska kunna lista ut begreppet.

Sortera/gruppera begreppen

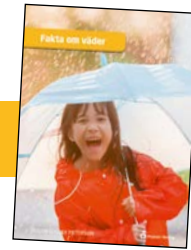
Eleverna ska sortera/gruppera begreppen och kunna motivera hur de har tänkt.

Förklara med en mening

Eleverna ska förklara begreppet med en mening eller skriva en faktamening med begreppet.

Faktatext

Skriv en faktatext med begreppen som stödord.

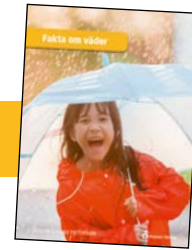

STÄLL FRÅGOR TILL TEXTEN

När eleverna har läst *Fakta om väder* ska de träna på att göra om de olika rubrikerna till frågor. När frågan är ställd är det den de ska försöka besvara när de läser stycket under rubriken. Detta arbetsätt gör att eleverna lättare vet vad de ska fokusera på under läsningen. Rubrikerna i boken är:

Innehåll

- 4** Vad är väder?
- 6** Planera för väder
- 9** Solen
- 10** Temperatur
- 13** Vind
- 14** Jetströmmar
- 16** Monsuner
- 19** Nederbörd
- 20** Snö
- 22** Vattnets kretslopp
- 25** Åska
- 26** Årstiderna
- 28** Förutse vädret
- 30** Visste du att ...
- 31** Register

SPRINGDIKTAMEN

Förbered: Skriv ord som är tagna från boken på lappar. Det kan vara bra att börja med cirka 15 ord.

Exempel på ord: väder, nederbörd, ekvatorn, vindar, temperatur, termometer, årstid, meteorolog, satellit, åska, kretslopp, nederbörd, monsun, jetströmmar, blåsa, värme

1. Gå igenom lapparna med eleverna. Vad står det? Vad betyder orden?
2. Sätt upp lapparna utspritt i kapprummet/grupprummet.
3. Dela in eleverna i par. En ska vara skrivare och en springare.
4. Sätt en timer på cirka 4 minuter.
5. När tiden startar ska springaren springa ut i korridoren, läsa ett ord, och springa in till skrivaren och säga ordet.
6. Välj om skrivaren skriver ordet på papper, dator eller ipad. När skrivaren har skrivit ordet springer springaren ut igen i korridoren och letar upp ett nytt ord.
7. När tiden är ute går ni igenom hur många ord varje par har lyckats hinna med att skriva och vilka ord det är.

Fortsättning:

8. Man kan sedan byta roller så att skrivaren får vara springare och tvärtom.
9. Välj att skriva en del av texten från boken så att eleverna skriver meningar istället för ord.

PAPPERSKORGEN

Detta är en läsförståelseövning där du ställer frågor om texten och eleverna samlar poäng genom att träffa papperskorgen med notislappar.

Ni behöver en bunt med notislappar och en papperskorg. Skriv frågor om innehållet i boken. Exempel:

- Vad är väder?
- Var kommer allt ljus och nästan all värme ifrån?
- Var är det varmast på jorden?
- Vad är jetströmmar?
- Vad är en monsun?
- Ge exempel på nederbörd.
- Vad är en snöflinga?
- Vad är ett kretslopp?
- Var bildas åska?
- Varför har vi olika årstider?

Gör så här:

1. Dela in eleverna i par. Dela ut några notislappar till varje par.
2. Ställ en fråga till eleverna. Eleverna diskuterar svaret i par.
3. De skriver ner sitt svar på en notislapp.
4. Gå gemensamt igenom vad varje grupp har skrivit. De par som har skrivit rätt får skicka fram en fråga till paret med lappen och ställa sig på ett led vid utpekad plats, ca 3 meter från papperskorgen.
5. Alla i ledet skrynklar ihop sin notislapp. Därefter ska en i taget försöka träffa papperskorgen. De som lyckas få i sin notislapp får ett poäng.
6. När alla har kastat sin lapp skriver ni upp poängen på tavlan eller så har varje par koll på sin egen poäng.
7. Därefter ställer ni nästa fråga och eleverna skriver ner sitt svar.

FACIT

LÄSFÖRSTÅELSE

Frågor på raden

(Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. Vad är väder?
Väder beskriver hur luften och himlen är och känns.
2. Var kommer nästan allt ljus och all värme ifrån?
Det kommer från solen.
3. Var på jorden är det varmast?
Det är varmast vid ekvatorn.
4. Vad gör man med temperaturen?
Man mäter hur kallt eller varmt det är.
5. Hur skapas vinden?
När varm luft stiger uppåt kommer kall luft under och skapar vinden.
6. Vad kan ändra vindens riktning?
Det kan berg, skog och hus.
7. Vad är jetströmmar?
Det är kraftiga vindar som finns högt över jorden.
8. Vad kan extremväder vara?
Det kan vara snöstorm, torka eller översvämning.
9. Vad är en monsun?
Det är en vind som återkommer samma tid varje år och för med sig varm och fuktig luft.
10. Hur bildas nederbörd?
Det är vattenånga som stiger uppåt och förvandlas till droppar. Dropparna fastnar på damm som bildar moln. Till slut blir molnen tunga och dropparna faller till marken som regn, snö eller hagel.
11. Vad är en snöflinga?
Det är en klump av iskristaller.
12. Förklara vattnets kretslopp.
Solen värmer upp vatten som stiger upp som vattenånga. Vattenånga bildar moln och till slut blir vattendropparna i molnen tyngre än luften. Då faller det ner som nederbörd.
13. Var bildas åska?
Åska bildas i varmt och fuktigt väder.
14. Hur bildas åskknallen?
Blixtar värmer upp luften och den varma luften sprider snabbt ut sig. När den drar sig tillbaka skapas åskknallen.

15. Varför har vi årstider?
Vi har årstider för att jorden lutar lite.
16. Hur lång tid tar det för jorden att snurra runt solen?
Det tar ett år för jorden att snurra runt solen.
17. Vad heter våra årstider?
De heter vår, sommar, höst och vinter.
18. Vilket yrke har de som studerar vädret?
De som studerar vädret heter meteorologer.
19. Vad gör satelliterna i rymden?
De tar bilder på till exempel stormar och skickar informationen till jorden.
20. Vem är Daniel Gabriel Fahrenheit?
Det är en man som uppfann termometern år 1741.

Frågor mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

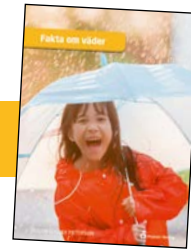
21. Vad betyder det att man ska planera för vädret?
Med vädrets hjälp kan du välja kläder. Du klär dig varmt när det är kallt ute och har solglasögon när solen skiner.
22. På vilka två sätt kan man mäta grader?
Man kan mäta grader med Celsius och Fahrenheit.
23. Vad är vattenånga?
Det är en osynlig gas.
24. Vad är ett kretslopp?
Det är händelser som sker om och om igen.

Frågor bortom raderna

(Fundera och ge ett eget svar.)

25. Ta reda på vilka länder som ligger vid ekvatorn.
Eget svar.
26. Vilket väder tycker du mest om? Varför?
Eget svar.
27. Hur kan vattnet som en gång föll på dinosaurierna vara samma vatten som vi har idag?
Eget svar.
28. Ta reda på skillnaden på väder och klimat.
Eget svar.

SANT ELLER FALSKT

Ringa in det som är sant.

Vädret beskriver hur jorden snurrar runt solen.

Olika platser på jorden har olika sorters väder.

Allt ljus på jorden kommer från solen.

Det är varmast på Sydpolen.

Ekvatorn går runt jordens mitt.

Temperaturen mäter hur snabbt molnen rör sig.

Vi kan mäta grader med Celsius och Fahrenheit.

Luft stiger uppåt när den värms av solen.

Jetströmmar är kraftiga vindar ute på havet.

Monsun är en vind som kommer samma tid varje år.

I luften finns vattenånga som stiger uppåt.

Solen värmer molnen så att vattendropparna faller till marken.

Vattenånga är vatten i form av en osynlig gas.